

CPRS Turkey

International Human Security Conference Series

18-19 October 2012 | 2nd İstanbul Conference

Coventry University

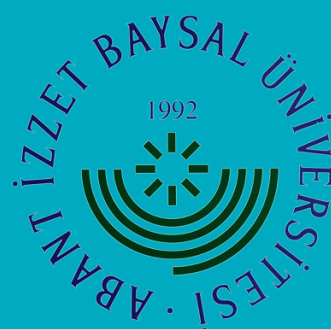
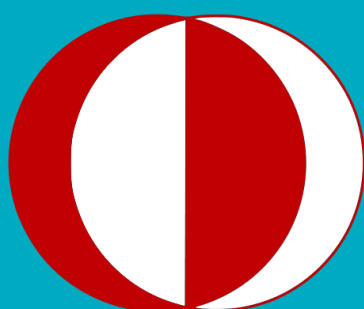

www.coventry.ac.uk/peacestudy

Human Security

THREATS, RISKS, and CRISES

PROCEEDINGS

CONTENTS

- 11** Conference Organisation Committee
- 13** Conference Scientific Committee
- 16** Welcome by Vice-Chancellors of Partner Universities
- 21** Programme

Panel 1: **Terrorism and Human Security**

- 33** "One and Indivisible": The Ideal of Undifferentiated Virtue as a Motivation for Violent Terrorism
LIAM HARTE
- 47** From the Edges of Terrorism to the Slums of Gaziantep: Kurdish migrants of the Southeastern Anatolia and soft approaches in counter terrorism
BEZEN BALAMİR COŞKUN-HALİT HAKAN EDİĞ
- 61** India's Development Deficit and the Rise of Left-Wing 'Terror'- Human Concerns in an Environment of Insecurity
CHAS MORRISON
- 63** Terrorism and Counter-terrorism: A Threat to Security
MUQARRAB AKBAR-MAHDI ZAHRAA

Panel 2: **Human Rights and Vulnerable Groups**

- 81** Are Human Rights Violations a Threat to Human Security?,
NEZİR AKYEŞİLMEN

83

Human rights, Human Security and Japanese Foreign Policy in the Context of an Emerging New Global Order

RUI FARO SARAIVA

101

Children's Security: Where Turkey Stands?

ZERRİN AYŞE ÖZTÜRK

119

Non-State Security: The Case of the Kurdish Minority in Turkey

İLHAN AYDEMİR-ALEXANDRIA INNES

Panel 3: **Yoksulluk, Açlık ve Çevre Sorunları**

121

Küreselleşmenin Gelir Dağılımına Etkisi: Yoksulluk, Gelir Adaletsizliği ve İnsani Güvenlik İlişkisi

ZAFER AKBAŞ

139

Sınırşan Çevresel Zararlar ve Küresel Sorumluluk Rejimi

ARDA ÖZKAN

151

İnsani Güvenlikten Çevresel Güvenliğe: Açlık Sorunsalı

İLKE BEZEN AYDOĞDU

Panel 4: **Responsibility to Protect**

164

Is "Responsibility to Protect" Adequate Norm for Protecting Human Security?

ZEHRA FUNDA SAVAŞ

183

Twenty Years of Western Military Intervention: Protecting Rights or Imposing Wrongs? A Canadian Perspective

KAWSER AHMED

201

The Dilemma of Humanitarian Intervention: Cases of Libya and Syria

FULYA AKGÜL-ASIYE GÜN GÜNEŞ

Panel 5: **Terörizm**

215

Terörizm Çağında İnsan Güvenliği

GÜRKAN DOĞAN

229

Orta Asya'da Siyasi İslam ve İslami Terör

SAADAT RUSTEMOVA DEMİRCİ

243

İnsani Güvenlik ve Terörizmle Mücadele

SELİM KANAT-TİMUÇİN KODAMAN-ADEM ALİ İREN

Panel 6: **Natural Disasters**

269

Human security and the limits of nation-states' responsibility: the case of "foreigners" in Sendai during 2011 Great East Japan Earthquake

OSCAR A GOMEZ

286

The Human Security Implications of the coming East Marmara Earthquake: 201?

CENK YALTIRAK-MEHMET ALİ TUĞTAN-KAAN ÖĞÜT

Panel 7: **Socio-Cultural and Historical Perspectives**

289

Cultural Osmosis behind the Crusades

SLOBODAN DAN PAICH

308

Soccer Pitches: European Platforms for Integration and Extensions of Middle Eastern Battles

JAMES M DORSEY

Panel 8: **Gender Perspectives on Human Security and Peace**

325

The Feminization of Migration – Care Drain, Care Chains and the New Emotional Imperialism

ZUHAL YEŞİLYURT GÜNDÜZ

345

The Quest to Find a Place for Environmental Refugees on the Global Agenda

ŞİRİN DUYGULU

363

Migration, Undeclared Work, Xenophobia and Economic Crisis in Southern Europe: The case of Greece

SALVATORE COLUCCELLO

Panel 9: **Environmental and Food Insecurities**

367

Slow and Flawed Negotiation:
Climate Change: a "Non Military" threat to security

A.F.M. RASHEDUL HAQUE MALLICK

389

Food Insecurity: A Multiplying Threat to Stability

ARGIRO VASILAKI

403

Terrorism in Northern Nigeria: A Threat to Food Security in Mauduguri

BOSEDE AWODOLA-OBOSHI AGYENO

Panel 10: **Gender**

419

An Analysis of the Debate on Paid-For Military Service and Conscientious Objection in Turkey from a Gender Perspective

FUNDA GENÇOĞLU ONBAŞI

429

Is Gender Equality Inhumane? Exploring the Limits of Human Security

SABRINA AGUIARI

446

Socio-Cultural Security for Turkish Belgian Women over Three Generations

ÖZBİL KAVRAAL BIYIKLI

Panel 11: **Peacebuilding**

448

Nurturing Local Voice: New Forms of Hybridity in Peacebuilding?

WOOK BEOM PARK-SUNGYONG LEE

450

The Potential of Youth as Peace-builders: The Case Study of Kosovo Youth

BLERINA BALLA-REINA ZELELAJ SHEHI

Panel 12: **International Challenges**

454

Maritime Security Challenges in the Eastern Mediterranean Region

IOANNIS CHAPSOS

455

The Ideational Constraints on Normalizing Turkey's relations with Armenia: A Historical Perspective

EMRE İŞERİ-NİHAT ÇELİK

475

Partnership between the United Nations and the Organization of African Unity/African Union: Lessons from Darfur

KAZUMI KAWAMOTO

Panel 13: **İnsani Müdahale ve Güvenlik**

478

Koruma Sorumluluğu: Makyaj Sonrası İnsani Müdahale

ÜMMÜHAN ELÇİN ERTUĞRUL

494

İnsani Müdahaleye, "İnsanca" Müdahale Etmek

ERDEM ÖZLÜK

495

"Öteki" Algısı İnşa Sürecinin Dış Politikadaki Yansıması: Suriye Krizi

İDRİS TURAN

Panel 14: **Democracy and Governance**

523

Unfulfilled promise: Democratisation of Turkey under the rule of Justice and Development Party?

GÜLÇİN BALAMİR COŞKUN-VOLKAN YILMAZ

540

Drivers of Fragility and the Perils of State Failure in Eritrea

DANIEL REZENE MEKONNEN

541

Security Sector Reform in the South Caucasus

CHARLOTTE HILLE, MARGRIET GOOS, RENÉE GENDRON

543

Nigeria, Algeria and Burma's Shared Military Security Tradition as Impediment to Democratisation?: Nigeria and the Quest for Human Security

ADOYI ONOJA

Panel 15: **Conflict Management and Transformation**

562

Three-Tiered Security Negotiations

REŞAT BAYER-BİRCE DEMİRYONTAR

563

Human Security and nonviolent socio-environmental conflict transformation in Colombia

DIEGO CHECA HIDALGO

565

The Setbacks Encountered by the EU in Promotion of Human Security Approach: The Successes and Failures in Crisis Management Operations

KETEVAN KERASHVILI

Panel 16: **Kimlik ve Güvenlik**

581

Kimlik ve Güvenlik İlişisine Konstrüktivist Bir Yaklaşım: 'Kimliğin Güvenliği' ve 'Güvenliğin Kimliği'

HELİN SARI ERTEM

613

Kosova Topraklarının Güvenikleştirilmesi

GÖKTÜRK TÜYSÜZOĞLU

629

Filistin Milli Güvenlik Meselesi

MEHMET SERKAN TAFLIOĞLU

CPRS Turkey

CONFERENCE ORGANISATION COMMITTEE

CONFERENCE CHAIRS

HONORARY PRESIDENTS

Prof. Dr. Madeleine Atkins

(Vice-Chancellor of Coventry University)

Prof. Dr. Mustafa Aydın

(Rector of Kadir Has University)

Prof. Dr. Ahmet Acar

(Rector of Middle East Technical University)

Prof. Dr. Hayri Coşkun

(Rector of Abant İzzet Baysal University)

CONFERENCE PRESIDENTS

Prof. Dr. Alpaslan Özerdem

(Centre for Peace and Reconciliation Studies-Coventry University)

Assoc. Prof. Dr. Mitat Çelikpala

(Department of International Relations-Kadir Has University)

Prof. Dr. Hüseyin Bağcı

(Department of International Relations-Middle East Technical University)

Prof. Dr. Muhittin Ataman

(Department of International Relations-Abant İzzet Baysal University)

ORGANIZATION COMMITTEE (In alphabetical order)

Assist. Prof. Dr. Füsun Özerdem

(General Coordinator-Muğla Sıtkı Koçman University)

Assoc. Prof. Dr. Veysel Ayhan (Abant İzzet Baysal University)

Dr. Çağla Diner (Kadir Has University)

Cihan Dizdaroğlu (Kadir Has University)

Assoc. Prof. Dr. Rasim Özgür Dönmez (Abant İzzet Baysal University)

Dr. Zerrin Torun (Middle East Technical University)

Özgür Tüfekçi (King` s College London)

CPRS Turkey

CONFERENCE SCIENTIFIC COMMITTEE

SCIENTIFIC COMMITTEE (In Alphabetical Order)

- Assoc. Prof. Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe** (Kadir Has University)
Prof. Dr. Haleh Afshar (The University of York)
Assist. Prof. Dr. Elçin Aktoprak (Ankara University)
Prof. Dr. Meliha Altunışık (Middle East Technical University)
Prof. Dr. Mustafa Aydın (Kadir Has University)
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı (Middle East Technical University)
Prof. Dr. Halil İbrahim Bahar (Police Academy)
Mr. Murat Bilhan (Retired Ambassador, Turkish Asian Center for Strategic Studies)
Assoc. Prof. Dr. Mitat Çelikpala (Kadir Has University)
Assoc. Prof. Dr. Simten Coşar (Başkent University)
Assist. Prof. Dr. Saniye Dedeoğlu (Muğla Sıtkı Koçman University)
Assoc. Prof. Dr. Rasim Özgür Dönmez (Abant İzzet Baysal University)
Mr. Yalım Eralp (Retired Ambassador, İstanbul Kültür University)
Assoc. Prof. Dr. Ayça Ergun (Middle East Technical University)
Prof. Dr. Çağrı Erhan (Ankara University)
Prof. Dr. Bülent Gökay (Keele University)
Dr. Mine Pınar Gözen (Atılım University)
Assoc. Prof. Dr. Şule Güneş (Middle East Technical University)
Assoc. Prof. Dr. Serhat Güvenç (Kadir Has University)
Prof. Dr. Fen Hampson (Carleton University)
Prof. Dr. Mohamed Hamza (Lund University)
Prof. Dr. Thea Hilhorst (Wageningen University)
Prof. Dr. Alan Hunter (Coventry University)
Assist. Prof. Dr. Verda İrtiş (Galatasaray University)
Assist. Prof. Dr. Emre İşeri (Kadir Has University)
Dr. Tim Jacoby (The University of Manchester)
Prof. Dr. Rohit Jigyasu (Ritsumeikan University)
Prof. Dr. Mary Kaldor (The London School of Economics and Political Science)
Dr. Başak Kale (Middle East Technical University)
Prof. Dr. Rıza Kanber (Çukurova University)
Assoc. Prof. Dr. Naim Kapucu (University of Central Florida)
Prof. Dr. Kamer Kasım (Abant İzzet Baysal University)
Prof. Dr. Fuat Keyman (Sabancı University)

Assist. Prof. Dr. Zeynep Kivılcım (Istanbul University)
Prof. Dr. Ayşegül Kibarođlu (Okan University)
Prof. Dr. Ali Koç (Akdeniz University)
Dr. Khalid Koser (Geneva Centre for Security Policy)
Assist. Prof. Dr. Işık Kuşçu (Middle East Technical University)
Prof. Dr. Roger MacGinty (The University of Manchester)
Prof. Dr. Yoichi Mine (Doshisha University)
Prof. Dr. Hisae Nakanishi (Doshisha University)
Dr. Edward Newman (University of Birmingham)
Assist. Prof. Dr. Şevket Ovalı (Dokuz Eylül University)
Prof. Dr. Alparslan Özerdem (Coventry University)
Prof. Dr. Oliver Richmond (The University of Manchester)
Mr. Gianni Rufini (Humanitarian Assistance Expert)
Prof. Dr. İbrahim Sirkeci (Regent's College)
Assoc. Prof. Dr. Hans Skotte (Norwegian University of Sciences and Technology)
Dr. Shahrbanou Tadjbakhsh (Sciences Po University)
Prof. Dr. Hideki Tamai (Soka University)
Assoc. Prof. Dr. Şule Toktaş (Kadir Has University)
Dr. Zerrin Torun (Middle East Technical University)
Prof. Dr. İlter Turan (İstanbul Bilgi University)
Assoc. Prof. Dr. Fahri Türk (Trakya University)
Assist. Prof. Dr. Tuba Ünlü (Middle East Technical University)
Dr. Julia Wright (Coventry University)
Prof. Dr. Stefan Wolff (University of Birmingham)
Prof. Dr. Roger Zetter (University of Oxford)

CPRS Turkey

WELCOME BY VICE-CHANCELLORS OF PARTNER UNIVERSITIES

Dear Participants,

Coventry University approaches human security in an integrated manner through teaching and applied research across a wide range of human security interests. Some of the key human security challenges such as conflict, health, disaster and poverty are focussed on a number of world renowned research centres. The Centre for Peace and Reconciliation Studies (CPRS) is one of those centres of academic excellence, which brings together academic and practical expertise, recognised internationally, related to conflict transformation, peacebuilding and post-conflict reconstruction. The African Studies Centre, the Institute of Community Cohesion (iCoCo) the Centre for Agroecology and Food Security (CAFS) are some of our other specialised research centres which work on different aspects of human security.

Coventry University is also now in the process of establishing 'human security' as one of its 'Grand Challenges'. Six key global issues – the Grand Challenges (Integrated Transport and Logistics, Digital Media, Ageing Community, Low Impact buildings, Sustainable Agriculture and Food, and Low Carbon Vehicles) - have already been identified where applied research is needed and where the University's expertise can have a significant impact. These research areas offer massive opportunities for staff, students and partners of the University to collaborate on projects. These initiatives also enable the University to work more closely with external partners, enhance the student experience, build its reputation for high quality research and, most importantly, address grand challenges on a global scale.

Building on its unique position in all of these different aspects of human security, Coventry University has been working on its CPRS Turkey initiative which aims to explore the issues of peace and security in the context of Turkey, and Turkey's regional and international role in such matters. The Istanbul Human Security Conference series is one of CPRS Turkey's primary activities and we are particularly proud to organise such an important event with three distinguished Turkish universities. Through this conference and related activities such as staff and student exchange programmes, and public lectures, we hope that CPRS Turkey will provide an enabling hub for research and teaching. We look forward to your involvement in this initiative.

Professor Madeleine Atkins

Vice-Chancellor
Coventry University

Distinguished Guests, Dear Colleagues and Friends,

It is our great pleasure and privilege to host the second gathering of the "International Human Security Conference Series" at Kadir Has University, Istanbul. On behalf of my colleagues, I would like to welcome you all to this highly promising conference. We are happy to cooperate with the Centre for Peace and Reconciliation Studies (CPRS) at Coventry University and its innovative research group (CPRS Turkey) as well as our new partners Middle East Technical University and Abant İzzet Baysal University on this program.

Kadir Has University was founded in 1997 and bears the name of the entrepreneur and philanthropist Mr. Kadir Has (1921-2007) who, along with the Kadir Has University, established 60 schools, hospitals, boarding houses and cultural and recreational centers throughout Turkey. A firm and committed believer in education, his most beloved project and crowning achievement was Kadir Has University.

Our main building at the heart of the historical city center used to be a tobacco factory from the 19th century, later used by Tekel (Turkish state monopoly on tobacco and alcohol), which was subsequently converted into the Kadir Has University by the Kadir Has Foundation. The renovated building was awarded with the Europa Nostra Restoration Award and is a unique piece of architecture that includes a 11th century Byzantine cistern as well as a 16th century Ottoman Hamam within its premises. These historical sites are utilized as permanent exhibition sites by Rezan Has Museum, which also hosts numerous art exhibitions and cultural events throughout the year. Combining layers of history with modern art and architecture, our university provides a perfect location for international academic gatherings such as "International Human Security Conference Series".

I would like to thank the honorary presidents of CPRS Turkey, Prof. Dr. Madeleine Atkins, Prof. Dr. Ahmet Acar and Prof. Dr. Hayri Coşkun, as well as the Conference Presidents and Organizing Committee for organising this joint event for the first time at Kadir Has University, Istanbul.

I am delighted to open the doors of our university to this conference on more time and pleased to welcome you all as our distinguished guests to Kadir Has University, Istanbul, Turkey. Our Department of International Relations will be the on-site organizer of the conference with great pleasure.

I wish you all a great time in Istanbul.

Professor Mustafa Aydın

Rector

Kadir Has University

The 2. Istanbul Human Security Conference

Including Abant İzzet Baysal University, Coventry University The Centre for Peace and Reconciliation Studies (CPRS), Kadir Has University and Middle East Technical University have organized the second Istanbul Human Security Conference, which will be held between 18- 19 October 2012 in İstanbul, and I am proud of sharing this happiness with you.

Apart from the risks and threats that our region faces directly on human security, the process of democratization appeared with Arab Spring, has contributed greater meaning to this conference.

We are in a period that a new understanding has been built directly related with development and sustainable peace in the individual oriented political and administrative systems. It is known that, in the basis of social injustice and sustainable peace, there is an understanding of social reconciliation. Therefore, this Human Security Conference, including the academicians as a part of society, is highly valued since there will be discussions on new perspectives about the challenging new risks that international community is facing with.

The good governance understanding is very significant in the sustainable peace and development. As Abant İzzet Baysal University, with the experience that we get from the stable environment that we provide in our university, the understanding of individual based administration, we believe that the systems which are sensitive to the individual demands are more successful.

I congratulate all participants for their studies and contributing sophistication with their papers to the conference.

Rector Prof. Dr. Hayri Coşkun

Abant İzzet Baysal University

Distinguished Guests and Participants

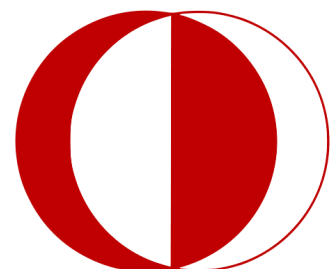
It is a great pleasure to welcome you all to the Second Istanbul Human Security Conference. As you are all aware, human security as a concept has been one of most significant recent contributions to both theory and practice in security studies. A people-centred approach to global security not only opens up the possibility of challenging the dominance of the state-centric understanding in international relations, but it invites us to think about the future of our fellow humankind and what we can do as both ordinary individuals and academics as well. As a concept, it enables us to analyze a wide diversity of security threats and challenges including hunger, climate change, disasters, violence, terrorism, discrimination and economic crisis. More importantly, it helps us question how the international society can devise better ways to respond to these threats and challenges, through states, international organizations or as part of civil society.

On the other hand, the current situation with numerous states accepting the concept as a focal point in their foreign and security policies, whereas a great deal of them continue to hesitate just goes to show that there is a lot to be done in terms of research, interpretation and assessment. In fact, whether the endorsement of human security by states and international organizations can be sufficiently good news is another matter taken up by a group of critical scholars, which adds to the necessity of further discussing and researching the concept and its implications in a more rigorous way. It is in this sense that I find the efforts of the organizers, guests and participants of this conference highly valuable. I am sure that this venue by bringing together scholars who are focused on these questions and many more in relation with human security - both from Turkey and abroad - will be an important step on the way to academic development in both security studies and international relations.

I am particularly happy on behalf of my university and our Department of International Relations that we have been able to extend our support to this timely initiative organized jointly by the Coventry University, Kadir Has University, and Abant İzzet Baysal University. I strongly hope that this exemplary cooperation will continue in the future and that this conference will lead to fruitful academic debate and contribute to the research and understanding of human security both in theory and practice.

Prof. Dr. Ahmet Acar

Rector, METU

CPRS Turkey

2nd Istanbul Human Security Conference

Human Security: Threats, Risks and Crises | 18-19 October 2012

18 October 2012

09:00 - 10:00 Registration

10.00 - 10:30 Welcome

Prof Dr Alpaslan Özerdem, Conference Co-President, Coventry University

Prof Dr Mustafa Aydın, Conference Honorary President; Rector, Kadir Has University

Prof Dr Hayri Coşkun, Conference Honorary President; Rector, Abant İzzet Baysal University

Place Fener Hall

10:30 - 11:00 Coffee Break

11:00 -12:45 Panel 1: Terrorism and Human Security

Chair: Alpaslan Özerdem

"One and Indivisible": The Ideal of Undifferentiated Virtue as a Motivation for Violent Terrorism, **LIAM HARTE**

From the Edges of Terrorism to the Slums of Gaziantep: Kurdish migrants of the Southeastern Anatolia and soft approaches in counter terrorism, **BEZEN BALAMİR COŞKUN-HALİT HAKAN EDİĞ**

India's Development Deficit and the Rise of Left-Wing 'Terror'- Human Concerns in an Environment of Insecurity, **CHAS MORRISON**

Terrorism and Counter-terrorism: A Threat to Security, **MUQARRAB AKBAR-MAHDI ZAHRAA**

Place D-105

Panel 2: Human Rights and Vulnerable Groups

Chair: Slobodan Dan Paich

Are Human Rights Violations a Threat to Human Security?, **NEZİR AKYEŞİLMEN**

Human rights, Human Security and Japanese Foreign Policy in the Context of an Emerging New Global Order, **RUI FARO SARAIVA**

Children's Security: Where Turkey Stands?, **ZERRİN AYŞE ÖZTÜRK**

Non-State Security: The Case of the Kurdish Minority in Turkey, **İLHAN AYDEMİR-ALEXANDRIA INNES**

D-106

12:45 -14:00 Lunch

14:00 -15:30

Panel 3: Yoksulluk, Açlık ve Çevre Sorunları

Chair: Funda Gençoğlu Onbaşı

Küreselleşmenin Gelir Dağılımına Etkisi: Yoksulluk, Gelir Adaletsizliği ve İnsani Güvenlik İlişkisi, **ZAFER AKBAŞ**

Sınıraşan Çevresel Zararlar ve Küresel Sorumluluk Rejimi
ARDA ÖZKAN

İnsani Güvenlikten Çevresel Güvenliğe: Açlık Sorunsalı,
İLKE BEZEN AYDOĞDU

Place

D-105

Panel 4: Responsibility to Protect

Chair: Ioannis Chapsos

Is "Responsibility to Protect" Adequate Norm for Protecting Human Security?, **ZEHRA FUNDA SAVAŞ**

Twenty Years of Western Military Intervention: Protecting Rights or Imposing Wrongs? A Canadian Perspective,
KAWSER AHMED

The Dilemma of Humanitarian Intervention: Cases of Libya and Syria, **FULYA AKGÜL-ASIYE GÜN GÜNEŞ**

D-106

15:30 -16:00

Coffee Break

16:00 -17:30

Panel 5: Terörizm

Chair: Bezen Balamir Çoşkun

Terörizm Çağında İnsan Güvenliği, **GÜRKAN DOĞAN**

Orta Asya'da Siyasi İslam ve İslami Terör, **SAADET RUSTEMOVA DEMİRCİ**

İnsani Güvenlik ve Terörizmle Mücadele, **SELİM KANAT-TİMUÇİN KODAMAN-ADEM**

Place

D-105

Panel 6: Natural Disasters

Chair: Chas Morrison

Human security and the limits of nation-states' responsibility: the case of "foreigners" in Sendai during 2011 Great East Japan Earthquake, **OSCAR A GOMEZ**

The Human Security Implications of the coming East Marmara Earthquake: 201?,
CENK YALTIRAK-MEHMET ALİ TUĞTAN-KAAN ÖĞÜT

D-106

Panel 7: Socio-Cultural and Historical Perspectives

Chair: Alpaslan Özerdem

Cultural Osmosis behind the Crusades, **SLOBODAN DAN PAICH**

Soccer Pitches: European Platforms for Integration and Extensions of Middle Eastern Battles, **JAMES M DORSEY**

D-100

18:30

Gala Dinner

Place

Kadir Has University

19 October 2012

08:30 - 09:30 Registration

09.30 - 11:00	Panel 8: Migration and Displacement Chair: Mitat Çelikpala The Feminization of Migration – Care Drain, Care Chains and the New Emotional Imperialism, ZUHAL YEŞİLYURT GÜNDÜZ The Quest to Find a Place for Environmental Refugees on the Global Agenda, ŞİRİN DUYGULU Migration, Undeclared Work, Xenophobia and Economic Crisis in Southern Europe: The case of Greece, SALVATORE COLUCCELLO	Panel 9: Environmental and Food Insecurities Chair: SungYong Lee Slow and Flawed Negotiation: Climate Change: a “Non Military” threat to security, A.F.M. RASHEDUL HAQUE MALLICK Food Insecurity: A Multiplying Threat to Stability, ARGIRO VASILAKI Terrorism in Northern Nigeria: A Threat to Food Security in Mauduguri, BOSEDE AWODOLA-OBOSHI AGYENO	Panel 10: Gender Chair: Çağla Diner An Analysis of the Debate on Paid-For Military Service and Conscientious Objection in Turkey from a Gender Perspective, FUNDA GENÇOĞLU ONBAŞI Is Gender Equality Inhumane? Exploring the Limits of Human Security, SABRINA AGUIARI Socio-Cultural Security for Turkish Belgian Women over Three Generations, ÖZBİL KAVRAAL BIYIKLI
Place	D-100	D-105	D-106

11:00 - 11:30 Coffee Break

11:30 -13:00	Panel 11: Peacebuilding Chair: Diego Checa Hidalgo Nurturing Local Voice: New Forms of Hybridity in Peacebuilding?, WOOK BEOM PARK-SUNGYONG LEE The Potential of Youth as Peace-builders: The Case Study of Kosovo Youth, BLERINA BALLA-REINA ZELELAJ SHEHI	Panel 12: International Challenges Chair: Salvatore Colucello Maritime Security Challenges in the Eastern Mediterranean Region, IOANNIS CHAPSOS The Ideational Constraints on Normalizing Turkey’s relations with Armenia: A Historical Perspective, EMRE İŞERİ-NİHAT ÇELİK Partnership between the United Nations and the Organization of African Unity/African Union: Lessons from Darfur, KAZUMI KAWAMOTO	Panel 13: İnsani Müdahale ve Güvenlik Chair: Füsün Özerdem Koruma Sorumluluğu: Makyaj Sonrası İnsani Müdahale, ÜMMÜHAN ELÇİN ERTUĞRUL İnsani Müdahaleye, "İnsanca" Müdahale Etmek, ERDEM ÖZLÜK "Öteki" Algısı İnşa Sürecinin Dış Politikadaki Yansıması: Suriye Krizi, İDRİS TURAN
Place	D-100	D-105	D-106

13:00 -14:00 Lunch

14:00 -15:30

Panel 14: Democracy and Governance

Chair: Alpaslan Özerdem

Unfulfilled promise: Democratisation of Turkey under the rule of Justice and Development Party?, **GÜLÇİN BALAMİR COŞKUN-VOLKAN YILMAZ**

Drivers of Fragility and the Perils of State Failure in Eritrea, **DANIEL REZENE MEKONNEN**

Security Sector Reform in the South Caucasus, **CHARLOTTE HILLE, MARGRIET GOOS, RENÉE GENDRON**

Nigeria, Algeria and Burma's Shared Military Security Tradition as Impediment to Democratisation?: Nigeria and the Quest for Human Security, **ADOYI ONOJA**

Place

D-100

Panel 15: Conflict Management and Transformation

Chair: Mitat Çelikpala

Three-Tiered Security Negotiations, **REŞAT BAYER-BİRCE DEMİRYONTAR**

Human Security and nonviolent socio-environmental conflict transformation in Colombia, **DIEGO CHECA HIDALGO**

The Setbacks Encountered by the EU in Promotion of Human Security Approach: The Successes and Failures in Crisis Management Operations, **KETEVAN KERASHVILI**

D-105

Panel 16: Kimlik ve Güvenlik

Chair: Emre İşeri

Kimlik ve Güvenlik İlişisine Konstrüktivist Bir Yaklaşım: 'Kimliğin Güvenliği' ve 'Güvenliğin Kimliği', **HELİN SARI ERTEM**

Kosova Topraklarının Güvenikleştirilmesi, **GÖKTÜRK TÜYSÜZOĞLU**

Filistin Milli Güvenlik Meselesi, **MEHMET SERKAN TAFLIOĞLU**

D-106

CPRS Turkey

Turkey Peace and Security Studies
Türkiye Barış ve Güvenlik Çalışmaları

Proceedings of
International Human Security Conference on

Human Security: Threats, Risks, and Crises

Küreselleşmenin Gelir Dağılımına Etkisi: Yoksulluk, Gelir Adaletsizliği ve İnsani Güvenlik İlişkisi

By Assist. Prof. Dr. Zafer Akbaş

Özet

Çalışmada küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisinin, gelir adaletsizliğini artırıcı yönde olduğu anlayışından hareket edilerek, Neorealist söylemlerin baskın olduğunun kabul edildiği uluslararası sistemin işleyişinin gelir adaletsizliğin artırdığı varsayılarak bunun da insani güvenlik için bir tehdit doğurduğu sonucuna ulaşmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda olmak üzere, Küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisinin negatif yönlü olduğu anlayışından hareket edilmiştir. Ayrıca küreselleşmenin bazı sosyal kesimlerin yoksulluğunu artırdığı değerlendirildiği de yapılmıştır.

Çalışmada küreselleşmenin gelir dağılımına ve düşük gelirli kesimlerin yoksulluğunun artışına olumsuz etki yaptığı, bunun da bireyler, toplum, ulusal yapılar ve uluslar arası yapılar için bir tehdit unsuru olduğu, bir güvenlik risk taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada güvenlik kavramının anlamından artık ekonomik içerikli olduğu, bunun da sosyal parametrelerle desteklendiği savunulmuş ve kavramın dönüşümü incelenmiştir.

Sosyal parametrelerle desteklenen ve ekonomik içerik kazanan güvenlik kavramının, insani güvenlikle ilişkisi kurulmuş, gelir adaletsizliği ve yoksulluğun insani güvenlik bakımından bir tehdit olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya konulması için de ekonomik verilerden yararlanarak, gelir dağılımında adaletsizliğin gün geçtikçe arttığı vurgulanmış ve bunun örnekleri olduğu savunulan kapitalizm karşıtı hareketlere dair sürece yer verilmiştir. Ayrıca Arap Baharı eylemlerinin de kapitalizm karşıtı eylemlerle ekonomik ve demokratik temelli benzer dinamiklerle ortaya çıktığı ifade edilerek, bu tür sosyal hareketlerin küreselleşmenin getirdiği yoksulluk ve gelir adaletsizliği sonucu insani güvenliği olumsuz etkilediği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Yoksulluk, Gelir Adaletsizliği, İnsani Güvenlik, Wall Street'î İşgal Et, Arap Baharı

CPRS
Turkey

Human Security:
Threats, Risks,
and Crises

International Human
Security Conference Series

18-19 October 2012
2nd İstanbul Conference

Küreselleşmenin Gelir Dağılımına Etkisi: Yoksulluk, Gelir Adaletsizliği ve İnsani Güvenlik İlişkisi

By Assist. Prof. Dr. Zafer Akbaş

Impact of Globalization on the Distribution of Income: Poverty, Income Inequality and Human Security Relationship

Abstract

The effect of globalization on income distribution causes an increase in unfair distribution of income and the functioning of the international system ,in which it is accepted neorealist discourses are dominant, increases income injustice. From this point of view, in this study it is aimed to conclude that this is constituting a threat for human security. It is moved forward to the concept that the globalization impact on the distribution of income is negative. In addition, It is assessed that globalization increase the poverty of some social groups.

In the study, it is concluded that globalization has negative impact on the distribution of income and the increase of poverty in low-income groups and this is eventually a threat to individuals, community, national structures and international bodies, and carries a security risk. In this study, the meaning of the concept of security is no longer the economic content, and it is supported that this is defended social parameters and the concept of transformation were investigated.

The social security concept which gained economical context and supported by social parameters has related with human security and as a result that income inequity and poverty is a threat for human security has been reached. To put forth that result, by taking advantage of economical data, the day-by-day raise of income inequity has been highlighted and the anti-capitalist movements which are claimed to be a sample of this issue has been shown. Also, it is expressed that the Arab Spring actions are similar to anti-capitalist actions by both economical and democratical reasons so that this kind of social actions are badly affecting human security by the reason of the poverty comes by the globalization and the income inequity.

Key Words: Globalization, Poverty, Income Inequality , Human Security, Occupy Wall Street, Arap Spring

Giriş

Küreselleşme günümüzün bir olgusu olarak birçok yapı ve aktör üzerinde etki kurmaktadır. Küreselleşme birçok yönden bu yapılar ve aktörler üzerinde olumlu etkide bulunurken, bazı yönler itibarıyla de olumsuz etki bırakmaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik gerek ülkeler arasında gerekse ülke içlerinde küreselleşmenin etkisiyle gün geçtikçe artmaktadır. Yoksul kesimlerin yoksulluğunun artması ve gelir dağılımındaki adaletsizliğin de büyümesi insani güvenlik riski taşımaktadır.

Çalışmada öncelikle küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi daha sonra da güvenlik kavramının sosyal parametrelerle desteklenmiş ekonomik içerikli bir kavram oluşunu irdelemeye çalışan kavramsal dönüşümü incelenmiştir. Ekonomik parametrelerle insani güvenlik ilişkisini inceleyen bölümü izleyen bölümde Wall Street'i İşgal Et eylemleri ile buna

benzer özellikler taşıyan Arap Baharı eylemleri arasında paralellik kurularak, bu hareketlerin asıl çıkış noktasının kapitalizm karşıtlığı, yoksulluk ve gelir adaletsizliği olduğu vurgulanmıştır.

Wall Street'i İşgal Et eylemleri ve Arap Baharı eylemlerinin örnek olay olarak değerlendirilmesi suretiyle, ekonomik olanaklardan yoksun kalmanın, yeterince yararlanamamanın ya da bu konuda bireyler ve toplumsal kesimler arasındaki adaletsizliğin bir insani güvenlik riski ve sorunu olduğu değerlendirilmiştir. Bu sorunun bireysel, toplumsal, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya çıkmasının hem sorunun öznesi olanları hem de çevresini tehdit ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi

Küreselleşme, teknolojinin hızlı ve geniş bir alana yayılması, uluslararası sermaye akışı ve mal ve hizmetlerin sınır ötesi ticaretinin çeşit ve hacminin artması nedeniyle ülkelerin dünya çapında ekonomik bağımlılığının artması olarak tanımlanmaktadır.¹ Küreselleşme, Batının alt ve üst yapısıyla tüm dünyaya yayılması olarak da tanımlanmaktadır.²

Küreselleşme sınırları ortadan kaldırmakta ya da zayıflatmaktadır. Ancak, sınır çatışmalarında yumuşama olmadığı gibi iş gücü için sınırların korunması göçleri ve çatışmayı doğurmaktadır bunlar da çatışmacı sınır politikalarının izlenmesine neden olmaktadır.³ Ayrıca küreselleşme güvenliği fiziksel zemininden de koparmıştır.⁴ Böylece güvenlik kavramı coğrafi unsurların da dışına taşmıştır.

Küreselleşme kavramının tanımı üzerinde uzlaşma yoktur. Bununla beraber Boratav'a göre küreselleşme, emperyalizm denen olguya saygınlık kazandırma, emperyalizmin karşısında çaresizlik yaratma çabasıdır.⁵ Küreselleşme, sermayenin, üretimin ve piyasaların yerküre ölçeğindeki hızlı entegrasyonu olarak da tanımlanmaktadır.⁶

Küreselleşme süreci tek bir devlet ya da devletler grubu tarafından yukarıdan alınan ve baskıyla uygulanan ekonomik ya da politik kararlar değil, karmaşık bir uzlaşma süreci çerçevesinde gelişmektedir.⁷

Başta ABD olmak üzere, sanayileşmiş ülkelerde giderek siyasal bir tartışma alanı olan yoksullukla mücadele, az gelişmiş ülkelerde de benzeri bir boyut kazanma eğilimindedir. Bu bağlamda yoksullukla mücadele, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (WB) gibi uluslararası kuruluşların ekonomi politikalarının belirlenmesinde de önemli bir unsur olarak dikkate alınmaktadır.⁸

1. Andreas Breitenfellener, "Global Unionism: A Potential Player", *International Labour Review*, Vol.136, Num. 4 (Winter), 1997, p.17.
2. Baskın Oran, Küreselleşme ve Azınlıklar, Ankara, İmaj Yayınevi, 2001, s.4.
3. Jan Pieterse "Küreselleşme, Popülizm ve Çatışma: Savaş, Siyaset ve Çalışma Teknolojileri", Çeviri: Mahir Bülgün, *Eğitim, Bilim, Toplum Dergisi*, <http://www.egitimbilimtoplum.com.tr/index.php/ebt/article/view/20/20> (Erişim 11 Eylül 2012), s.5.
4. Cha, Victor D., "Globalization and the Study of International Security," *Journal of Peace Research*, 2000, No.37, Vol.3., p.395.
5. Korkut Boratav, "Ekonomi ve Küreselleşme", Emperyalizmin Yeni Masalı: Küreselleşme, (Yay. Haz. Işık Kansu), 3.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 1997, s. 23.
6. Walden Bello ve Marylou Malig "Küreselleşme Projesinin Krizi ve George W. Bush'un Yeni Ekonomisi", A. v. Freeman (Der.) içinde, *Küreselleşmenin Krizi*, İstanbul, Yordam Kitap, s.109.
7. Gencay Şaylan, *Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*, Ankara, İmge Yayınevi, 1994, s.180.
8. Fikret Şenses, "Neoliberal Küreselleşme Ekonomik Kalkınma İçin Bir Engel mi Fırsat mı, Engel mi?", ERC Working Paper in Economic, 04-09 August 2004, <http://erc.metu.edu./menu/series04/0409.pdf> (Erişim 5 August 2012)
9. United Nations Development Programme (UNDP), Human Development Report 1999, http://hdr.undp.org/en/media/hdr_1999_front.pdf, (Accessed 6 September 2012), p.1-5.

Küreselleşme sürecinin ne zaman başladığı üzerinde de yazarlar arasında bir uzlaşma yoktur. Ancak küreselleşmenin etkilerinin 1970'li yıllardan itibaren ivme kazandığı 1990'ları müteakip bu ivmenin arttığı söylenebilir.

Birleşmiş Milletler'in (UN) 1999 yılı İnsani Gelişme Raporu'nda (HDR) küreselleşme incelemiştir. Rapora göre küreselleşme ile dünyadaki eşitsizliğin boyutu büyümüştür. 1997 yılı itibariyle dünya nüfusunun en zengin ülkelerde yaşayan ve yüksek gelir grubuna giren % 20'si, dünya gelirinin % 86'sını almaktayken, en yoksul ülkelerde yaşayan ve düşük gelir grubu olan % 20'nin aldığı pay % 1'dir. Rapora göre, en zengin % 20 ile en yoksul % 20 arasındaki gelir farkı anormal derecede artmıştır. Bu fark, 1960'da 30'da 1 iken, 1997'de 74'de 1'e çıkmıştır. Dünya Gayri Safi Milli Hasıla'sının (GDP) % 86'sı dünya nüfusunun zengin % 20'si tarafından paylaşılmaktadır. Dünyanın en zengin 200 kişisi, zenginliğini son 4 yılda ikiye katlayarak toplam 1 trilyon dolara çıkarmıştır. Küreselleşmenin insanlık için büyük fırsatlar sunduğu fakat bunun sadece güçlü hükümetler için geçerli olduğu vurgulanan raporda, özellikle 1980'lerden sonra küreselleşmenin ekonomik ve teknolojik alanlarda fırsat ve faydalarının olduğunu, ancak bunun daha geniş şekilde paylaşılmasına ihtiyaç duyulduğu da belirtilmekte ve küreselleşmenin hem zengin hem de yoksul ülkelerde insan güvenliği için ekonomik, politik, kişisel, kültürel ve finansal yeni tehditler meydana getirdiği vurgulanmaktadır.⁹

Küreselleşmenin 1980'li yıllardan itibaren zengin ve yoksul ülkeler arasındaki gelir dağılımının iyice bozulmasına yol açtığı ileri sürülmektedir. Küreselleşme, özelleştirme, deregülasyon, işten çıkarma, sendikasılaştırma, taşeronlaştırma, sosyal devleti küçültme, ücretleri düşürme, emeği koruyan araçları tasfiye etme, sosyal hakları kısıtlama gibi yöntemlerle, bir taraftan gelişmekte olan ülkeleri yoksullaştırmakta diğer taraftan, uluslararası sermayenin sınır tanımamazlığı nedeniyle, yoksul ülkelere zengin ülkelere kaynak aktarılmasına neden olmaktadır.¹⁰

Uluslararası düzeyde gelir dağılımındaki eşitsizlik 1970-1989 döneminde iyice bozulmuştur. Dünya nüfusunun en zengin % 20'sine sahip ülkeler, küresel GSMH payını %73.9'dan % 80.7'ye yükseltmiştir. Dünya nüfusunun en yoksul % 20'sine sahip ülkelerin GSMH içindeki payları %2.3'ten %1.4'e düşmüştür.¹¹ Bu durum açıkça gelir dağılımında adaletsizliğin olduğunu göstermektedir.

Küreselleşme süreci sadece ülkeler arası değil ülkeler içi gelir dağılımının belirlenmesinde de önemli bir etkiye sahip gözüküyor. Aynı ülke vatandaşları arasında dünyanın birçok bölgesinde güçlü bir uzaksama şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Gelir dağılımı eşitsizliği ya da adaletsizliği gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda artmaktadır.¹²

Birleşmiş Milletler Dünya Kalkınma Programı (UNDP) verilerine göre, İnsani Gelişim İndeksi (HDI), 1970'ten itibaren % 41, 1990'dan itibaren ise % 18 yükselmiştir. Bu yükseliş yaşam süresi beklentisi, okula başlama, okuryazarlık ve gelir düzeyini içermektedir. Ancak tüm ülkeler aynı düzeyde gelişmemekte son kırk yılda (1970-2010), hızlı gelişen ülkeler % 65 gelişme oranına sahipken daha gelişmekte olan ülkeler bundan % 20 daha az bir gelişme oranına sahip olmuştur. Buna göre diğer alanlarda bir yaklaşma olsa bile gelir konusunda toplam

10. Nusret Ekin, *Küreselleşme ve Gümrük Birliği, Çalışma Yaşamında Dönüşüm: Çelişkiler ve Fırsatlar*, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayını, 1999, s. 58.
11. Draham Ghai, *Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme, Sosyal Demokrasi*, Çev. İdil Eser, İstanbul, YKY Yayınları, 1995, s.56.
12. Kemal Derviş, "Küreselleşme, Büyüme ve Gelir Dağılımı", http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi27/kuresellesme_buyume_gelir_dagilimi.pdf (17 Eylül 2012).s.4.
13. United Nations Development Programme (UNDP), Human Development Report 2010 Summary, The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development, http://hdr.undp.org/en/media/HDR10%20EN%20summary_without%20table.pdf (Accessed 6 September 2012), p.4-7.

iyileşmeye rağmen ülkeler arasında bir yakınlaşma olmamaktadır.¹³ UNDP'nin 2011 insani Gelişme Raporu da bunu doğrulamaktadır. Söz konusu raporda, "gelir dağılımı, ülkeler bazında ele alındığında sağlık ve eğitim alanında uçurumların kapanmasına rağmen dünyanın büyük bir kısmında daha da kötüleşmiştir" denilmektedir.¹⁴

2008 finansal krizi ile 2010 ekonomik krizinin dünya ekonomisi üzerindeki etkileri de gelir adaletsizliği bakımından adaletsizliği artırıcı yönde olmuştur. Bu durum sadece ekonomik boyutu olan bir olgu olarak kalmamıştır. Başlangıcı daha da geçmişe götürülebilmekle beraber bir dizi toplumsal protesto eylemlerinin de nedeni olmaya başlamıştır. Ekonomik eşitsizlikten şikayet eden kesimlerin hoşnutsuzluklarını dile getirdiği gösteriler özellikle 2010 ekonomik krizinden sonra güçlenerek artmaktadır.

Söz konusu ekonomik krizler sonrasında, ülkeler arasında da olmakla beraber daha çok ülkelerin kendi içinde gelir dağılımında adaletsizlik önemli ölçüde artmaya başlamıştır. ABD'de bu artış oldukça belirgin olmuş, 2010'ların başında nüfusun %1'ini oluşturan üst kesimin payı % 20'yi bulmuştur. Bu durumun sürdürülebilirliği sorunu ortaya çıkmıştır. En yüksek gelirin yoğunlaştığı kesimin yatırımı çok kısıtlı tutması aşamasına geçilmiştir. Ayrıca OECD ülkeleri, ABD, İngiltere, Almanya, İsveç'te GINI katsayısı 1970'lerden günümüze değin sıfıra (0) yaklaşmamakta, tam tersine uzaklaşmaktadır.¹⁵ GINI katsayısının sıfırdan uzaklaşması, adaletsizliğin arttığı şeklinde değerlendirilmektedir. Bütün bu durumlar bize adaletsizliğine dair gün geçtikçe sürdürülebilir olmaktan uzaklaşmakta olduğunu göstermektedir.

Küreselleşme, acımasız bir serbest piyasayı doğurması ve hem ülke içerisinde hem de uluslararası alanda gelir dağılımını bozduğu gerekçesiyle sıklıkla eleştirilmektedir. Küreselleşme karşıtlarına göre küresel kapitalizm, hem uluslararası hem de ulusların içerisinde eşitsizlik meydana getirmektedir.¹⁶

Küreselleşme, eşitsiz bir gelişme meydana getirmektedir. Küreselleşme ve yapısal uyum programları sonrasında, Doğu Asya ve Güney Asya'nın bazı bölgeleri dışında Güney'in birçok yerinde, büyümenin durması veya aşırı düzeyde düşmesi, yoksulluğun yaygınlaşması eşitsizliğin derinleşmesi meydana gelmiştir.¹⁷

Dünyanın en zengin 200 kişisi, en yoksul 2.5 milyar insanının toplam gelirinden fazladır. Bu 200 kişinin 112'si ABD'lidir. Her yıl açlık yüzünden dünyada 38 milyon insan ölmekte, 800 milyon insan ise kronik yetersiz beslenmeye bağlı hastalıklarla savaşmaktadır. Dünyanın en yoksul ülkesine kıyasla, en zengin ülkesinde kişi başına düşen milli gelir 228 kat daha fazladır. ABD, Avrupa Birliği ülkeleri ve Japonya, uluslararası üretimin %86'sını, uluslararası ticaretin %82'sini kontrolleri altında tutarken, bu rakam en yoksul 48 ülke için %1'dir.¹⁸

Çalışmada insani yoksulluk, yani parasal olmayan yoksulluk ile gelir yoksulluğu yani parasal olan yoksulluk ayrımı yapılmamıştır. Her ikisinde de gelirden bir mahrumiyet durumu söz

14. United Nations Development Programme (UNDP), *İnsani Gelişme Raporu 2011, Sürdürülebilirlik ve Eşitlik: Herkes İçin Daha İyi Bir Gelecek*, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_TR_Summary.pdf (Erişim 6 Eylül 2012), s.2

15. Yusuf Işık, "Dünya Ekonomisinde Gelişmeler, Eğilimler ve Türkiye'ye Etkileri", TEPAV, 30 Mart 2012, http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1333961720-5.Yusuf_Isik_in_Sunumu.pdf (Erişim, 11 Eylül 2012), s.24-26

16. Veysel Bozkurt, "Küreselleşme: Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar", Küreselleşmenin İnsanı Yüzü, (Der. Veysel Bozkurt), İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 2000, s. 22.

17. Bello ve Malig, s.111.

18. Zafer Ertürk, "Küresel Görünüş 2000 Raporu", <http://www.antimai.org/rp/rpkgor2000.htm> (Erişim 8 Eylül 2012).

konusudur denilebilir. Ancak parasal olmayan yoksulluğun parasal yoksulluktan daha doğru bir yoksulluk parametresi olduğu değerlendirilmiştir.

İnsani yoksulluk kavramı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1997 İnsani Gelişme Raporu'nda insani gelişme kavramına ek olarak geliştirilmiştir. İnsani yoksulluk, gelire bağlı olmayan ve bireyin toplumsal hayata katılabilmesi için gerekli unsurlardan ne ölçüde mahrum kaldığını gösteren bir kavramdır. Bu bakımdan İnsani yoksulluk, yalnızca yetersiz gelir veya harcama ile değil, eğitimsizlik, sosyal güvencesizlik, sosyal ilişkilerdeki zayıflık, toplumsal faaliyetlerde yer alamama gibi durumlar olarak da tanımlanmaktadır.¹⁹ Bu durumdan hareketle Dünya Bankası'nın gelir endeksli yoksulluk kavramını benimsemiş olduğu UNDP'nin ise çok boyutlu yoksulluk kavramını benimsemiş olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

Korkmaz'a göre, Küreselleşmenin fakirlik tuzağı, iki yönlü çalışmaktadır; buna göre öncelikli olarak, fakir ülkelerden zengin ülkelere, etkisi bu gün anlaşılmayan, kurumların özelleştirilmesi nedeniyle kaynak transferi yapılmakta ve böylece fakir ülke daha çok fakirleşmekte, zengin ülke daha çok zenginleşmektedir. İkinci olarak, aynı ülke içinde, zengin-fakir farkı artmaktadır. Bunun içindir ki, Türkiye'deki milyarder sayısı Japonya'dan daha çoktur. Tunus'ta ve Mısır'da meydana gelen halk isyanı, bu sürecin getirdiği bir sonudur.²⁰

Küreselleşme sonucunda, çevre, sağlık, terörizm, radikalleşme, silahlanma, uyuşturucu kaçakçılığı, göç, insan ticareti, beyaz kadın ticareti, finansal suçlar ve riskler artmıştır. Bütün bunların bir şekilde ekonomik bağlantısının kurulması mümkündür. Bundan hareketle denilebilir ki ekonomik unsurlar küreselleşme sonucunda uluslararası, ulusal, toplumsal ya da bireysel güvenliğin önemli bir boyutunu oluşturur hale gelmiştir. Bu unsurların bireyler, toplumlar ya da uluslararası adil ya da dengeli dağılmamış olması büyük bir sorundur. Kaldı ki bu sorun sadece devlet düzeyinde değil ama aynı zamanda bireysel, toplumsal ve uluslararası düzeyde de bir güvenlik sorunudur.

Güvenlik kavramının dönüşümü

Güvenlik kavramı, dinamik bir kavram olması nedeniyle toplumsal dönüşümlere paralel bir dizi değişime maruz kalmıştır. Siyasal, sosyal ve ekonomik alandaki toplumsal dönüşümler paralelinde güvenlik kavramında yaşanan konsept değişikliği güvenlik kavramında da yaşanmış; bireysel güvenlikten, toplumsal güvenliğe, ulusal güvenlikten küresel güvenliğe kadar farklı güvenlik seviyeleri ve türlerine tanık olunmuştur.

Buzan, 1990larda güvenlik kavramına bir açılım getirmiştir. Buzan, güvenliği devletlerin ve toplumların tehditlerinden kurtulma arayışları, rakiplere karşı bağımsız kimliklerini ve işlevsel bütünlüklerini koruma yeteneği olarak ifade etmiştir.²¹

Tablo.1'den de anlaşılacağı üzere güvenlik kavramı farklı düzeylerde ve anlamlarda ele alınabilmektedir. İnsani güvenlik bakımından, bireylerin hayatını sürdürme ve yaşadığı hayatın kalitesini etkileme bakımından bazı faktörlerle beraber küreselleşme olgusu da etkilidir. Küreselleşme birçok yapı, olgu ve aktörü etkilediği gibi insanı da etkilemektedir. Bu etki gelir

19. Sırma Demir Şeker, Türkiye'de Sosyal Transferlerin Yoksulluk Üzerindeki Etkileri, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara, 2008, s.9.
20. Esfender Korkmaz, "Küreselleşme Fakirliği Artırdı" 09 Şubat 2011, <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/yazargoster.php?haber=16905> (Erişim, 3 Eylül 2012).
21. Barry Buzan, "New Patterns of Global Security in the Twenty-First Security", *International Affairs*, Vol. 67, No.3. 1991, p.433.

dağılımındaki adalet bakımından aşağıda açıklanacağı üzere, bir tehdit durumunu ifade etmektedir.

Tablo 1. Genişletilmiş Güvenlik Kavramları

Güvenlik Kavramları	Gösterilen (Kimin Güvenliği)	Risk Altındaki Değer (Neyin Güvenliği)	Tehdit Kaynağı/Kaynakları (Kimden/Neden Korunma?)
Ulusal Güvenlik (Siyasi, Askeri Boyut)	Devlet	Egemenlik, Toprak Bütünlüğü	Diğer Devlet,
Toplumsal Güvenlik (Boyutu)	Milletler, Toplumsal Gruplar	Ulusal Birlik, Kimlik	(Devletler) Milletler,
İnsan Güvenliği	Bireyler, İnsanlık	Beka, Hayat Kalitesi	Devlet, Küreselleşme, Küresel Çevre Sorunları (GEC), Doğa, Terörizm
Çevresel Güvenlik (Boyutu)	Ekosistem	Sürdürülebilirlik	İnsanlık
Cinsiyet Güvenliği	Cinsiyet İlişkileri, Yerli Halk, Azınlıklar	Eşitlik, Kimlik, Dayanışma	Ataerkillik, Totaliter/Erktekelci Kurumlar (Hükümetler, Dinler, Elitler, Kültür), Hoşgörüsüzlük

Kaynak: Hans Günter Brauch "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", Uluslararası İlişkiler, Cilt.5, Sayı. 18 (Yaz 2008), s.11.

Güvenlik kavramı, insanoğlunun doğumundan itibaren geçirdiği her bireysel ve toplumsal evrede kullanılan bir terimdir. Bir birey için güvenlik, çeşitli kademelerdeki endişeler bütünüdür. Güvenlik olgusundan söz edilebilmesi için, a) varlığın korunması ve sürdürülmesi bakımlarından bir ya da birkaç içsel tehdidin, b) ve/veya dışsal bir ya da birkaç tehdidin, c) ve/veya bu türden algılamaların ve tahminlerin bulunması gerekmektedir. Uluslararası ilişkilerde de güvenlik benzer anlamlar taşımaktadır. Uluslararası sistemde yer alan tüm aktörler, büyüklük ve amaçlarına göre farklı güvenlik anlayış ve arayışlarına sahiptirler.²²

Uluslararası alanda güvenlik, ulus devletin güvenlik anlayışı ve sistemin bütününe yönelik olan uluslararası güvenlik anlayışıdır. Uluslararası güvenlik anlayışı, hemen hemen tüm devletlerin güvenlik ortak tehdit olarak algıladıkları durumların düzenlenmesi iken, ulusal güvenlik anlayışı ise bir ulus devletin, iktidarını vatandaşlarının refah düzeyini, ülkesel varlığını koruma ve geliştirme anlamını taşımaktadır.²³

Güvenlik, bir ülkenin sahip olduğu ekonomik gelirleriyle, askeri kapasitesini sürekli yenileyerek, artırarak ve çeşitli ittifak ilişkilerine girerek sağlanır. Güvenlik, teorilerden türetilen bir kavramdır ve tek başına bağımsız bir anlam içermez. Güvenlik ile ilgili tavırlar, politikalar, inançlar ve beklentiler dünya siyasetinin işleyişi ile ilgili farklı teorik yaklaşımların izini taşımak durumundadır.²⁴

22. Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, İstanbul, Derin Yayınları, 2003, s.9-12.

23. Dedeoğlu, A.g.e., s.49.

24. Tunçay Kardeş, "Güvenlik: Kimin Güvenliği ve Nasıl?", *Uluslararası Politikayı Anlamak*, Zeynep Dağı (Der.), İstanbul, Alfa Yayınları, 2007, s.125 ve 133.

Güvenlik kavramını çeşitli teoriler çerçevesinde ele almak mümkündür. Ancak çalışmanın kapsamı bakımından temelde neorealist güvenlik kavramı üzerinde durulacaktır. Güvenlik kavramının teorik temeli, esasen realist kuram tarafından oluşturulmuştur.

Realist kuramda güvenlik, sürekli güvensizlik hali olarak değerlendirilmektedir. Realizmin güvenliği güvensizliğe endeksli olarak incelemesi nedeniyle güç kavramı üzerinde durulmuş ve güç maddi güç olarak kabul edilmiştir. Realizme göre uluslararası sistemin yapısı anarşiktir. Güvensizlik ortamı ve anarşik yapı, gücü ön plana çıkarmakta olup, devletler, uluslararası sistemin temel aktörüdür. Hiçbir devlet ya da uluslararası aktör bir diğerine güvenmez. Uluslararası aktörler çıkarlarını korumak ve geliştirmek için, güce başvurur ve güce başvurmak da meşrudur. Gücün asıl unsuru ise, askeri güçtür. Buna göre uluslararası sistemin baş aktörü olan devletler arası ilişkiler esasen güç ve çıkar mücadelesinden ibarettir.

Realist paradigma, devlet eksenli güvenlik bir güvenlik perspektifi inşa etmekte ve ulusal güvenlik vurgusu ile toplumun ve açıkça belirtmese de bireyin güvenliğini, devletin güvenliğine bağımlı kılmaktadır. Realistler askeri güç ve kapasiteye verdikleri önemin bir yansıması olarak, devletlerin uluslararası ortamda karşılaştıkları sorunları hiyerarşik bir sıralamayla incelemekte; ulusal güvenlik, güç merkezli askeri güvenlik ve strateji konularını birincil politika (*high politics*), ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel konuları ise ikincil politika (*low politics*) olarak değerlendirmektedir.²⁵

Neorealistler, realistlerden farklı olarak analizlerine, ekonomik değişkenleri de eklemişlerdir. Neorealistlerin uluslararası ekonomi politiği çalışmalarına dahil etmelerindeki kuramsal çabada uluslararası gelişmeler etkili olmuştur. Çünkü Vietnam Savaşı, devletlere hedefe ulaşmadaki tek aracın askeri güç ve kapasite olduğunu gösterirken; 1973 ve 1979 petrol şokları da karar alma süreç ve mekanizmalarında ekonomik parametrelerin de hesaplanması gerektiğini ortaya koymuştur. Pratiğin teori üzerindeki etkisi neorealistleri ekonomiye yönlendirmiştir.²⁶

Neorealist kuram (yapısal realizm) ise, devlet davranışının açıklanmasını sistem düzeyinde ele almıştır. Devlet ve birey düzeyli devlet davranışı incelemelerinin eksik olduğunu savunan kurama göre uluslararası siyasi seviyedeki gelişmeler devletlerin dış politikalarını belirleyen temel düzlemdir. Yapılar devletlerin dış politika kararlarını belirlemez, ancak karar alınır veya uygulanırken seçeneklerin sayısını kısıtlar. Neorealist güç dengesi modeli, uluslararası sistemin düzenleyicisi olarak işlev görür. Bu mekanizma sayesinde istikrar sağlanır ve uluslararası sistemin güvenliği devletlerin güvenliğini beraberinde getirir.²⁷

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği sınır aşan tehditler ve küresel ölçekte terör tehdidi gibi gelişmeler uluslararası güvenliğin devlet eksenli anlayışla ve üçüncü dünyada yaygın olan güvenlik devleti yapılanmasıyla artık sağlanamayacağı görüşünü güçlendirmiştir.²⁸ Ekonomik yoksulluk, ekonomik talepler nedeniyle ortaya çıkan ve uluslararası nitelik kazanan kapitalizm karşıtı gösteriler ile Arap Baharı gösterileri de güvenliğin sadece devlet eksenli olamayacağını, sadece askeri anlam taşımadığını, artık sürecin aktörlerinin toplum ve birey olarak ve ekonomik boyutlu olarak da ele alınmasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

25. Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emeklier, "Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm", *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, Atilla Sandıklı (Editör), İstanbul, Bilgesam Yayınları, 2012, s.7-8.

26. Sandıklı ve Emeklier, Ag.m., s.11.

27. Kenneth Waltz, *Theory of International Politics*, New York, McGraw Hill, 1979, p.39-41.

28. Bülent Aras ve Şule Toktaş, *Güvenlik, Demokrasi ve İstikrar Sarmalında Suriye ve Afganistan*, Ankara, SETA Yayınları, 2008, s.21.

Neorealist kuram, devlet ve uluslararası sistemi özne olarak ele almakta; ulusal çıkar kavramını, devletin bekası ve prestijiyile özdeşleştirerek devlet merkezli bir güvenlik perspektifi sunmaktadır. Eleştirel bir düzlemde ele alındığında, neo realizmin ortaya koyduğu bu yaklaşım, güvenliği sadece devlete özgü kılmış ve bu vesileyle tek tip bir güvenlik kavramı meydana getirmiş ve kavramın sübjektifliği nedeniyle de çatışma güvenlik ikilemini kalıcı hale getirmiştir.²⁹ Oysa ki küreselleşmenin etkilerinin hemen her alanda ve düzeyde büyük oranda hissedildiği günümüzde, güvenliğin merkezine sadece devleti koymak, bireyi bu analize dahil etmemek, eksik bir yaklaşım olacaktır. Bireyler daha önce hiç olmadığı kadar, uluslararası politikanın bir öznesi haline gelmiştir. Bireyleri eksik ya da etkisiz bir uluslararası aktör olarak kabul etmek, resmin tamamının görülmemesi anlamına gelebilir. Bunun önemli bir gerekçesi Wikileaks internet sitesinin sahibi ve internet aktivisti olan *Julian Paul Assange* ve Arap Baharı olaylarının başlatıcısı olarak kabul edilen Tunuslu Muhammed Buazizi'nin eylemlerinin bıraktığı etkidir. Her iki aktör de küresel ölçekte ses getiren eylemlere imza atmıştır. Bu nedenle denilebilir ki bireylerin güvenliği, ulusal ve uluslararası güvenlikle iç içedir. Birinin güvensizliği diğerlerini de güvensiz hale getirecektir. Özellikle küreselleşmenin etkisi ile yapılar, özneler ve olgular arasında geçişlilik ve etkilenme durumu söz konusudur. Bu durum aktörlerin güvenliğini bir diğeri için artık olmazsa olmaz kılmaktadır.

Yeni güvenlik anlayışı, güvenikleştirme meselesinde kimin güvenliğinin sağlanacağı (hangi devletlerin, bireylerin, grupların veya kesimlerin) sorusunun önemine işaret etmektedir. Devletten çok bireyi güvenliğin merkezine koyan bu anlayışa göre güvenlik, özgürleşmeye yani bir bireyin güvenlik kaygısı duymadan istediği ve yapabileceği her şeyi yapabilmesine hizmet etmektedir.³⁰ Artık bireylerin güvenliğinin sağlanamadığı ortam ya da durumlarda, devletin ya da uluslararası ortamın güvenliğinden bahsedilemeyeceği iddia edilebilir. Gerek devletin gerekse uluslararası toplumun tamamlayıcı unsuru, hatta olmazsa olmazı olan bireylerin güvensizliği devletin ve uluslararası toplumun da güvensizliği anlamına gelmektedir. Diğer bir söylemler bireylerin güven içinde olduğu devlet ve uluslararası toplum daha güven altındadır denilebilir. Kaldı ki artık günümüz demokrasilerinde devlet amaç değil araç olarak kabul görmektedir. Bu şartlar altında devlet, bireyin refahını yükseltmek ve bireyi her türlü tehlikeden korumak durumundadır.

21.yüzyılda yeni fikirler, kitle iletişim araçları ve insanların tutumları büyük sosyal kitlesel halk hareketlerine yansımış, onlar içinde yer bulmuştur. Büyük halk kitlelerinin uluslararası yayılan sosyal tutumları, önemli uluslararası tutum değişikliklerini talep etmişlerdir. Örneğin 1990larda hükümet dışı örgütlerin organize ettiği sosyal hareketler, Dünya Bankası'nın geri kalmış ülkelerin kalkınma programlarına verdiği desteğin artmasına ve bu desteğin çevre değerlerine saygı gösteren bir yaklaşımla ele alınmasına neden olmuştur.³¹ Bu örnek de bize toplumsal hareketlerin uluslararası ortamı değiştirme gücüne sahip olabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde kapitalizm karşıtı hareketler ve Arap Baharı hareketleri gelir adaletsizliğini ve düşük gelir düzeylerinin netice ve ren yapıları eleştirmekte ve bu durumları kendi güvenlikleri için bir tehdit olarak görmektedirler. Benzer şekilde Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) 1999'daki Seattle'daki toplantılarını protesto etmesi, serbest ticaretin insan hakları ve çevre ilişkisine dikkat çekmeleri, 2005 yazında, G-8 ülke yöneticilerinin dikkatini

29. Sandıklı ve Emeklier, Ag.m., s.28.

30. Bülent Aras, Şule Toktaş ve Ümit Kurt, *Araştırma Merkezlerinin Yükselişi: Türkiye'de Dış Politika ve Ulusal Güvenlik Kültürü*, Ankara, SETA Yayınları, 2010, s.22.

31. Sean Kay, *Global Security in the Twenty-First Century: The Quest for Power and the Quest for Power and the Search for Peace*, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers, 2006, p.11.

Afrika ülkelerinin borçlarına çekmek üzere, dünyanın her yerinden gelen milyonlarca insanın katılımıyla düzenlenen "Live 8" konserlerini düzenlemeleri gücün (Diffusion of power) dağılımına işaret etmekte ve devletleri, hem ulusal hem de uluslararası kamuoyunu dikkate almaya zorlamaktadır.

Küreselleşmenin iç içe geçmiş, birbiriyle bağlantılı ve birbirine bağımlı yapısına paralel biçimde, küreselleşmeyle birlikte güvenliği sağlayan ve güvenliği arayan aktörler ile güvenliği aranan alanların arasında oldukça karmaşık bir örümcek ağı örülmektedir. Dolayısıyla günümüzde "küresel sistem-devlet-toplum-birey" arasında karşılıklı güvenlik arayışı modelinin olduğunu söylemek mümkündür.³²

Ekonomik parametreler ve insani güvenlik ilişkisi

Üçüncü Dünyacı Güvenlik yaklaşımını benimseyenler, Soğuk Savaş Güvenlik yaklaşımlarını, kriz ve çatışma eksenli olması nedeniyle eleştirmiştir. BM'de Bağlantısızlar tarafından gerçekleştirilen "Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen" çağrısı da, dünya ekonomisindeki yapısal güvensizliğe dikkat çekerek üçüncü dünyacı güvenlik yaklaşımının gelişimine katkı sağlamıştır. Bu anlayış güvenliği bireylerin ve toplumların uzun süreli güvenliği olarak ele almış ve ekonomik kalkınmayla ilişkilendirmiştir.³³

Küresel ölçekte eşitsiz ekonomik dağılım üzerine odaklanan BM, özellikle küreselleşmeyle artan gelir farklılıklarını inceleme konusu yapmış ve ekonomik güvenliği, insan güvenliğini önemli bir güvenlik unsuru olarak ele almıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) yoksullukla mücadeleyle ilgili finansman aracı olarak, 1998 yılından beri İnsani Yoksulluk Endeksi'ni (*Human Poverty Index*) yayımlamaktadır. Bu araçta yoksulluk için, ölçü olarak parasal değerler değil, okuma yazma oranı, okula başlama yaşı, bazı ekonomik olanaklara sahip olma gibi bazı sosyal parametreler temel alınmıştır.

Ekonomik parametreler, günümüzde ulusal ve uluslararası güvenliği tehdit edebilmektedir. Ekonomik olarak, yoksulluk içinde olan insanların bu durumu söz konusu bireyler için de bir tehditir. Bireylerin yoksulluğu her şeyden önce kendilerini tehdit etmektedir. Bu nedenle öncelikle ekonomik olanaklardan yoksun olan insanların, ihtiyaçlarının karşılanması, onlara ekonomik destek verilmesi, onların bedensel ve ruhsal bütünlüğü için önem arz etmektedir. Gazetelerin genelde üçüncü sayfalarında yer alan intihar içerikli haberlerin, istatistiksel bir analizinin yapılması halinde ekonomik nedenlerin intiharın altında yatan en önemli nedenlerden biri olduğu görülebilir. Benzer şekilde boşanma nedenleri arasında da ekonomik yoksunluğu önemli yer tuttuğu da iddia edilebilir. Bütün bunlardan hareketle, ekonomik ihtiyaçların karşılanamamasının bireyin hayatını ve güvenliğini tehdit ettiği sonucuna varılabilir.

Eleştirel güvenlik çalışmalarının ön plana çıkardığı insan güvenliği, sadece politik anlamda ele alınmamış; insan yaşamındaki günlük güvenlik-tehdit algılamaları açısından da değerlendirilmiş ve şiddet unsuru üzerine vurgu yapılmıştır. Çünkü sosyal dünya; sosyal, politik ve ekonomik olguların bileşkesi olarak ortaya çıkmaktadır. İnsan güvenliği silahlarla değil, insan onuru ve yaşamıyla ilgilenir; evrensel bir olgudur, çünkü tehditler herkes için ortak olup, insan güvenliğine yönelik tehditler, ulusal sınırları aşmıştır. İlk defa 1994 yılında BM Kalkınma

32. Nihal Ergül, "Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Birleşmiş Milletler'in Rolü Ve Uygulamaları" www.bilgesam.org/tr/images/stories/kitaplar/n_ergul.pdf (Erişim 26 Ağustos 2012), s.177.

33. Pınar Bilgin, "Individual and Societal Dimensions of Security", *International Studies Review*, Vol. 2, (2003), p. 205.

Programı, "İnsani Güvenliğin Yeni Boyutları" (*Human Development Report: New Dimension of Human Security*) adlı bir rapor yayınlamıştır. Raporda korkulardan arındırılmış güvenliğin sağlanması; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, toplum güvenliği, sağlık güvenliği, çevre güvenliği, kişisel güvenlik ve politik güvenlik olarak sınıflandırılan alanlar kapsamındadır. BM, insani güvenlik ile ekonomik güvenlik arasında organik bir bağ bulunan toplumsal güvenlik kavramı üzerine çalışmakta ve küreselleşmenin ortaya çıkardığı toplumsal sorunlara odaklanmaktadır.³⁴ Özellikle 21. yüzyılın başından itibaren güçlenen ve kapitalist ekonomi sistemini ve bu sistemi temel alan politik yönetsel yapıları eleştiren toplumsal hareketler, aşağıdan küreselleşme kavramıyla ifade edilmekte ve küresel güvenlik bakımından dikkate değer özellikler içermektedir. Binlerce kişilerin katılımıyla ortaya çıkan toplumsal hareketler ekonomik sömürden, temel insan ihtiyaçlarının karşılanamamasından, ekonomik eşitsizlikten, gelir dağılımının gittikçe artan şekilde yoksullar aleyhine büyümesinden şikayet etmektedir. Bu temel savlar üzerine kurulu hareketler gün geçtikçe güçlenmekte ve bir güvenlik unsuru haline dönüşmektedir.

Savaş, iç çatışma ile yoksulluk ilişkisinin bir boyutunu, kamu kaynaklarının savaş ya da çatışmanın finansmanı için kullanılması nedeniyle sosyal nitelikli kamu harcamalarının azaltılması oluştururken, diğer bir boyutunu da insanların sağlık, sahip olduğu servet gibi, yaşamını sürdürmede önemli bir yeri olan değerlerin yitirilmesi, bakıma muhtaç olan kişi sayısının artması ile de kurabiliriz. Ayrıca savaş, iç çatışma ve terörizm nedeniyle, göç edenler de, bu süreçte yoksulluğu artıran bir diğer önemli faktördür.³⁵

Genel olarak otoritelerin kabul ettiği ve 1945' ten itibaren uzun bir süre devam eden mevcut küresel denge, Berlin duvarının yıkıldığı 1989 tarihinden itibaren bozulmuştur. Bu yapının bozulmasıyla beraber denge kaybolmuştur. Bu denge kaybı ile ortaya çıkan gerilim stratejisi ise küresel ekonomik yapıyı (serbest piyasa ortamını), küresel güvenlik yapısını (güvenlik mimarisini), küresel sosyal yapıyı (yoksulluk dengesini) ve küresel sivil yaşam formlarını yöneten siyasi yapıyı (yönetsel mimari) sarsmıştır. Bu sarsıntı ile birlikte dünyanın çeşitli bölgelerinde krizler ve çatışmalar yaşanmıştır. Halen birçoğu devam etmekte olan bu krizler ve çatışmalar küresel güvenlik için temel sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁶

Yeni güvenlik paradigmasında ekonomik güvenlik için temel alınan "insani yoksulluk" kavramıyla, iyi bir yaşam standardı, özgür, onurlu, özgüvenli, uzun, sağlıklı bir hayat sürdürebilme olanak ve seçimlerinden mahrum olmama durumu ifade edilmektedir. UNDP'nin 1997'de ortaya attığı bu kavram ile ekonomik değerlerin, insani öğelerle harmanlanması ve böylece uluslararası topluma seslenmede bir norm oluşturma çabası da amaçlanmıştır.³⁷

BM'nin "2011 Dünya Ekonomik Durum ve Görünüş" adlı raporunda, politika mücadelesinin bir boyutunda finansal ve ekonomik unsurlar arasında gelir dağılımındaki eşitsizliğin azaltılması gerektiği, buna yönelik politikalar izlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.³⁸ Söz konusu ifade, BM çevrelerinin gelir dağılımındaki eşitsizliğin ve yoksulluğun giderilmesi için politik süreçlerin finansal ve ekonomik içerikli olarak düşünülmesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır.

34. Ergül, A.g.m. s.192.

35. İdris Sarısoy ve Selçuk Koç, "Türkiye'de Kamu Sosyal Transfer Harcamalarının Yoksulluğu Azaltmadaki Etkilerinin Ekonometrik Analizi", *Maliye Dergisi*, Sayı: 158, Ocak-Haziran 2010, s.330.

36. Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAE), "Güvenlik ve Tehdit Kavramının Evrimi Global Güvenlik İçinde Ulusal Güvenlik Perspektifi", Mayıs 2006, www.turksae.com/sql_file/298.pdf, (Erişim 10 Eylül 2012), s.9.

37. Ergül, A.g.m. s.191.

38. United Nations, *World Economic Situation and Prospects 2011, Global Outlook*, http://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_current/2011wesp_prerelease1.pdf (Accessed 16 September 2012), p.36.

Kapitalizm karşıtı ve Arap Baharı eylemlerinin nedenleri

17 Eylül 2011'den itibaren Wall Street'i İşgal Et adı altında kapitalizme eleştiriler getiren gösteriler başlamıştır. Buna benzer gösteriler daha öncede farklı ülkelerde meydana gelmiştir. Ancak söz konusu eylem kapsamı, içeriği ve devamlılığı bakımından diğerlerinden ayrılmıştır.

Washington'da da gelir dağılımı eşitsizliğini, bankaları, hükümetin ekonomi politikalarını eleştiren eylemciler, sokaklara dökülmüştür. Ülkedeki siyasi sistemin nüfusun sadece yüzde 1'ini oluşturan zengin kesime yarar sağladığını savunan protestocular, "Biz, yüzde 99'uz" şeklinde slogan atmıştır.³⁹ 17 Eylül 2011'de başlayan ve günümüze kadar devam eden ve Zuccotti Park'ı mekan edinen ABD'li göstericiler, finans şirketleri ile bankaları, ülkedeki gelir dağılımı dengesizliğini, işsizliği ve ekonomik politikaları olumsuz etkilemekle suçlamıştır. Gösteriler sadece ABD'de değil diğer ülkelerde görülmeye ve yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

ABD dışında Almanya, İngiltere, Japonya, İsrail, Belçika, İsrail, Fransa İspanya, İtalya ve Yunanistan'da da çok sayıda gösteri düzenlenmiştir. İspanya ve İtalya'da "Öfkeliler Hareketi" olarak isimlendirilen hareket, ABD'de ise "Wall Street'i İşgal Et" ya da "Yüzde Doksan Dokuz Hareketi" ismini almıştır. Bu hareketlerin ortak tepki verdiği konuların başında, Arap halk hareketlerinde olduğu gibi, yolsuzluk, yoksulluk, işsizlik, gelir düşüklüğü ve adaletsizliği ile kayırmacılık gelmektedir.⁴⁰ İşgal hareketi kaynakların eşit paylaşımını savunmakta ve paranın çoğunun en zengin yüzde birlik kesimin elinde olduğuna dikkat çekmektedir.⁴¹

15 Mayıs'ta düzenlendiği için "15 M" hareketi diye anılan ve İspanya'da ortaya çıkan "**Indignados-Öfkeliler**" hareketi de Arap isyanında olduğu gibi, sosyal paylaşım siteleri Facebook ve Twitter üzerinde örgütlenmiş, internet ortamında "Gerçek Demokrasi... Şimdi Democracy Real Ya" adlı grubu oluşturmuştur. "Sınır tanımayan öfkeliler hareketi" olarak da adlandırılan hareket, farklı ülkelerde benzer yakınmaları dile getirmiştir.⁴²

Eylemler Londra'da Londra'yı İşgal Hareketi adıyla başlatılmış; Londra borsasının ve büyük bankaların ana karargâhlarının yer aldığı finans merkezinin yakınındaki St. Paul Katedrali eylemciler tarafından işgal edilmiştir. Londra'yı İşgal hareketi, şirket dünyasındaki aç gözlülüğünü, bankacıları ve sosyal adaletsizliği protesto etmiştir.⁴³ Hareket ayrıca, Manchester'da Muhafazakar Parti'nin kongresini işgal ederek sesini duyurmaya çalışmıştır.

1990'ların sonlarında başlayan küreselleşme karşıtı hareketin önemli hedeflerinden biri, küresel çapta ekonomik dengeleri belirleyen büyük finans kurumları olmuştur. Ekonomik adaletsizliğin devletleri aşan bir biçimde bu küresel kuruluşların eliyle yayıldığı için altını çizen sosyal hareketler, dünyanın farklı yerlerindeki muhalif hareketleri bu ortak düşman altında büyük oranda birleştirmiştir. Hareketler, küresel sermaye kuruluşları tarafından yönetilen ülkelerin ve politikaların yarattığı eşitsizliğin farklı coğrafyalarda benzer durumlar yarattığını savunmuştur. G-8, IMF, DTÖ gibi kuruluşların toplantılarını protesto ederek ilerleyen sosyal hareketlerin koordinasyonu da zamanla artmıştır.⁴⁴ Bu sayede Avrupa'ya hatta İsrail gibi bazı Ortadoğu ülkelerine de yayılmıştır.

39. Euro News, "New York'tan Los Angeles'a Kapitalizm Karşıtı Eylemler", <http://tr.euronews.com/2011/11/18/new-york-tan-los-angeles-a-kapitalizm-karsiti-eylemler/>, (Erişim 16 Eylül 2012).

40. Zafer Akbaş, "Yeni Arap Dünyası'nda Batı İle İlişkiler: Süreklilik Değişiyor mu?" Kocaeli Üniversitesi Ortadoğu Kongresi, 2011, Yayınlanmamış Bildiri, Kocaeli, s.3.

41. BBC, "Wall Street'i İşgal Kampı Dağıtıldı", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/11/111115_occupy_wall_street_clear.shtml, (Erişim, 17 Eylül 2012)

42. BBC, "Sınır Tanımayan 'Öfkeliler' Hareketi", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/10/111014_indignados_protests.shtml (Erişim, 14 Ekim 2011)

43. BBC, "Londra'daki İşgal Kampı Boşaltıldı", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/02/120228_occupy_london.shtml (Erişim 17 Eylül 2012).

44. Yavuz Yıldırım, "İşgal Et" Hareketi Üzerine", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Sayı. 67, Cilt.1, s.237-241.

Küreselleşme süreci Ortadoğu'da da bir takım süreçleri etkilemiş, değişimi tetiklemiştir. 2010 yılı Aralık ayında, Tunus'ta başlayan ve çok sayıda ülkeye yayılan halk ayaklanmalarının, Ortadoğu'da küreselleşme sürecinin Soğuk Savaş sonrası dönemine tekabül eden etkisi olarak ifade edilebilir. Küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı iletişim araçları halk ayaklanmalarını beslemiştir. Halk hareketlerine katılanların örgütlenmesi, Twitter ve Facebook gibi sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Katar merkezli el-Cezire televizyonu ayaklanmaya en güçlü desteği veren televizyon kuruluşu olmuştur.⁴⁵

Tunus'ta başlayan Arap ülkelerindeki isyan hareketinin de temel söylemleri, ekonomik parametreler ile demokrasi talepleri etrafında yoğunlaşmıştır. Arap Baharı'nda temel slogan "halk rejimin yıkılmasını istiyor" şeklinde belirlenmiştir. Arap Baharı, Arap ülkelerindeki yönetimlerin demokratik olmadığı, halkın ekonomik kaynaklardan yeterince yararlandırılmadığı, özellikle yöneten kesimin ekonomik ve diğer ayrıcalıklara sahip olduğu, bunun değişmesi gerektiği anlayışından ortaya çıkmıştır.

Arap ülkelerinde çok boyutlu fakirlik aralığı genel ortalaması, % 7'nin altında iken, bu durum ülkeler arasında oldukça farklılaşmaktadır. Bu bakımdan örneğin, Tunus ve Birleşik Arap Emirliği, % 7 ile genel ortalama da yer alırken, söz konusu oran, Irak'ta % 14'e, Fas'ta % 28'e, Yemen'de % 52'ye çıkmakta ve ortalamanın oldukça üstü bir durum oluşmaktadır.⁴⁶

Arap Baharı sonrasında Mısır, Tunus, Libya, Yemen gibi bazı Arap ülkelerinde rejim değişikliğine gidilmiştir. Ancak söz konusu ülkelerde gelir kaynaklarının tabana yayılması oldukça zor ve zaman alıcı görünmektedir. Bununla birlikte Arap coğrafyasında halkın ekonomik ve demokratik taleplerinin farkına varılması bakımından rejim değişikliğinin yaşanmadığı ülkelerde bile önemli bir aşama olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Neorealizmin öngörülerini, devlet dışı aktörlerin uluslararası ortamda etkin olabileceğini, rol üstlenebileceğini kabul etse de analizlerini yine de devletin başat aktör olduğu kurgusu üzerine yapmıştır. Ancak gün geçtikçe küresel yönetim ve sivil toplum güçlenmektedir. Bireylerin uluslararası alandaki rolü de güçlenmektedir. Küreselleşmenin etkilerinin çok güçlü hissedildiği, bilgi ve iletişim çağı olan günümüzde bireyler ve toplumlarda diğer aktörlere nazaran mevzi kazanmaktadır denilebilir.

Küreselleşme insan hayatına kazandırdıkları dışında insan hayatında sorunlara da yol açmaktadır. Küreselleşme sonucu ülke için ve ülkeler arası gelir adaletsizliği artmaktadır. Fakirlik, gelir düşüklüğü ve gelir eşitsizliği, ekonomik temelli çatışma unsurları olarak Ortadoğu'da ve Batıda varlığını devam ettirmektedir. Bu durum bireyler ve toplumlar için olduğu kadar devletler ve uluslararası toplum için de bir güvensizlik kaynağıdır. Yoksulluğun ve gelir adaletsizliğinin azaltılması ve daha ötesi ortadan kaldırılması devletler için bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu zorunluluk ekonomik, kültürel, politik ve sosyal zorunluluktan başka bir insani güvenlik sorunu olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik çabaların artırılması gerekmektedir. Güvenlik kavramının da anlaşıldığı üzere, sadece askeri ve politik bir kavram olarak ele alınması yetmez olmuş, kavrama sosyal öğelerle birleşen ekonomik içeriğin de yüklenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

45. Akbaş, A.g.m. s.11

46. United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report, 20th Anniversary Edition, The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development*, November 2010, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete_reprint.pdf (Accessed, 22 October 2011), p.99.

Wall Street'i İşgal Et hareketinin ABD'de başlayıp yayılması, bundan önce de var olan kapitalizm karşıtı hareketler ile Arap Baharı eylemleri, insanların ekonomik olanaklardan mahrum olması halinde, bu eylemleri kıtalar aşan eylemlere dönüştürebileceğini göstermektedir. Ayrıca söz konusu hareketler, insanların ekonomik olanaklardan mahrum olmasının ve toplum kesimleri arasındaki gelir adaletsizliğinin bir insani güvenlik sorununa da neden olabileceğini göstermiştir.

Kaynakça

- Akbaş, Zafer "Yeni Arap Dünyası'nda Batı İle İlişkiler: Süreklilik Değişiyor mu?" Kocaeli Üniversitesi Ortadoğu Kongresi, 2011, Yayınlanmamış Bildiri, Kocaeli,
- Aras, Bülen ve, Şule Toktaş ve Ümit Kurt, *Araştırma Merkezlerinin Yükselişi: Türkiye'de Dış Politika ve Ulusal Güvenlik Kültürü*, Ankara, SETA Yayınları, 2010
- Aras, Bülent ve Şule Toktaş, *Güvenlik, Demokrasi ve İstikrar Sarmalında Suriye ve Afganistan*, Ankara, SETA Yayınları, 2008
- BBC, "Wall Street'i İşgal' Kampı Dağıtıldı", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/11/111115_occupy_wall_street_clear.shtml, (Erişim,17 Eylül 2012).
- BBC, "Sınır Tanımayan 'Öfkeli' Hareketi", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/10/111014_indignados_protests.shtml (Erişim,14 Ekim 2011).
- BBC, "Londra'daki İşgal Kampı Boşaltıldı", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/02/120228_occupy_london.shtml (Erişim 17 Eylül 2012).
- Bello, Walden ve Marylou Malig "Küreselleşme Projesinin Krizi ve George W. Bush'un Yeni Ekonomisi", A. v. Freeman (Der.) içinde, *Küreselleşmenin Krizi*, İstanbul, Yordam Kitap, ss. 108-123.
- Bilgin, Pınar "Individual and Societal Dimensions of Security", *International Studies Review*, Vol. 2, (2003), pp.203-222.
- Boratav, Korkut "Ekonomi ve Küreselleşme", *Emperyalizmin Yeni Masalı: Küreselleşme*, (Yay. Haz. Işık Kansu), 3.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 1997, s. 23.
- Bozkurt, Veysel "Küreselleşme: Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar", *Küreselleşmenin İnsanı Yüzü*, (Der. Veysel Bozkurt), İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 2000.
- Brauch, Hans Günter "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt.5, Sayı. 18 (Yaz 2008), ss. 1-47.
- Breitenfellener, Andreas "Global Unionism: A Potantial Player", *International Labour Review*, Vol.136, Num. 4 (Winter), 1997, p.17.
- Buzan Barry, "New Patterns of Global Security in the Twenty-Fisrt Security", *Internaional Affairs*, Vol.67, No.3. 1991, pp.431-451.
- Cha, Victor D., "Globalization and the Study of International Security," *Journal of Peace Research*, 2000, No.37, Vol.3., pp.391- 403.
- Dedeoğlu, Beril *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, İstanbul, Derin Yayınları, 2003.
- Derviş, Kemal "Küreselleşme, Büyüme ve Gelir Dağılımı", http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi27/kuresellesme_buyume_gelir_dagilimi.pdf (17 Eylül 2012)
- Ekin, Nusret *Küreselleşme ve Gümrük Birliği, Çalışma Yaşamında Dönüşüm: Çelişkiler ve Fırsatlar*, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayını, 1999, s. 58.
- Ergül, Nihal "Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Birleşmiş Milletler'in Rolü ve Uygulamaları" www.bilgesam.org/tr/images/stories/kitaplar/n_ergul.pdf (Erişim 26 Ağustos 2012).

- Ertürk, Zafer "Küresel Görünüş 2000 Raporu", <http://www.antimai.org/rp/rpkgor2000.htm> (Erişim 8 Eylül 2012).
- Euro News, "New York'tan Los Angeles'a Kapitalizm Karşısı Eylemler", <http://tr.euronews.com/2011/11/18/new-york-tan-los-angeles-a-kapitalizm-karsiti-eylemler/>, (Erişim 16 Eylül 2012).
- Işık, Yusuf "Dünya Ekonomisinde Gelişmeler, Eğilimler ve Türkiye'ye Etkileri", TEPAV, 30 Mart 2012, http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1333961720-5.Yusuf_Isik_in_Sunumu.pdf (Erişim, 11 Eylül 2012).
- Kardaş, Tuncay "Güvenlik: Kimin Güvenliği ve Nasıl?", *Uluslararası Politikayı Anlamak*, Zeynep Dağı (Der.), İstanbul, Alfa Yayınları, 2007, ss.125-152.
- Kay, Sean *Global Security in the Twenty-First Century: The Quest for Power and the Quest for Power and the Search for Peace*, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers, 2006.
- Korkmaz, Esfender "Küreselleşme Fakirliği Artırdı" 09 Şubat 2011, <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/yazargoster.php?haber=16905> (Erişim, 3 Eylül 2012).
- Oran, Baskın *Küreselleşme ve Azınlıklar*, Ankara, İmaj Yayınevi, 2001
- Pieterse, Jan "Küreselleşme, Popülizm ve Çatışma: Savaş, Siyaset ve Çalışma Teknolojileri", Çeviri: Mahir Bülgün, *Eğitim, Bilim, Toplum Dergisi*, <http://www.egitimbilimtoplum.com.tr/index.php/ebt/article/view/20/20> (Erişim 11 Eylül 2012), ss.4-29.
- Sandıklı, Atilla ve Bilgehan Emekler, "Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm", *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, Atilla Sandıklı (Editör), İstanbul, Bilgesam Yayınları, 2012, ss.3-67.
- Sarısoy, İdris ve Selçuk Koç, "Türkiye'de Kamu Sosyal Transfer Harcamalarının Yoksulluğu Azaltmadaki Etkilerinin Ekonometrik Analizi", *Maliye Dergisi*, Sayı. 158, Ocak-Haziran 2010, ss.326-348
- Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAE), "Güvenlik ve Tehdit Kavramının Evrimi Global Güvenlik İçinde Ulusal Güvenlik Perspektifi", Mayıs 2006, www.turksae.com/sql_file/298.pdf, (Erişim 10 Eylül 2012).
- Şaylan, Gencay *Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*, Ankara, İmge Yayınevi, 1994, s.180.
- Şeker, Sırma Demir Türkiye'de Sosyal Transferlerin Yoksulluk Üzerindeki Etkileri, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara, 2008.
- Şenses, Fikret "Neoliberal Küreselleşme Ekonomik Kalkınma İçin Bir Engel mi Fırsat mı, Engel mi?", ERC Working Paper in Economic, 04-09 August 2004, <http://erc.metu.edu./menu/series04/0409.pdf> (Erişim 5 August 2012)
- United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report 1999*, http://hdr.undp.org/en/media/hdr_1999_front.pdf, (Accessed 6 September 2012).
- United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report 2010 Summary, The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development*, http://hdr.undp.org/en/media/HDR10%20EN%20summary_without%20table.pdf (Accessed 6 September 2012).

United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report, 20th Anniversary Edition, The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development, November 2010*, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete_reprint.pdf (Accessed, 22 October 2011)

United Nations Development Programme (UNDP), *İnsani Gelişme Raporu 2011, Sürdürülebilirlik ve Eşitlik: Herkes İçin Daha İyi Bir Gelecek*, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_TR_Summary.pdf (Erişim 6 Eylül 2012).

United Nations, *World Economic Situation and Prospects 2011, Global Outlook*, http://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_current/2011wesp_prerelease1.pdf (Accessed 16 September 2012).

Waltz, Kenneth *Theory of International Politics*, New York, McGraw Hill, 1979

Yıldırım, Yavuz "İşgal Et" Hareketi Üzerine", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Sayı. 67, Cilt.1, ss.237-244.

Ghai, Draham *Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme, Sosyal Demokrasi*, Çev. İdil Eser, İstanbul, YKY Yayınları,1995